

Чланак Високог представника Волфганга Петрича "Доста лажи"

Моја посјета Бања Луци била је знак упозорења. Иако би санкције биле посљедње уточиште, чланице Управног одбора Савјета за имплементацију мира – Сједињене Америчке Државе, Француска, Немачка, Велика Британија, Русија, Италија, Јапан, Канада, Турска, Европска унија, Европска комисија – све више су склоне заузимању робуснијег приступа ка Републици Српској. Сада су на потезу водећи људи РС, а посебно СДС.

Моја посјета Бања Луци, која је привукла велику пажњу медија, завршена је. Сада очекујем конкретне резултате разговора које сам водио са руководством Републике Српске. Као и увијек нико се није противио мојим захтјевима, али оно што је важно нису ријечи, потписане декларације, већ дјела.

Разлог зашто сам поменуо декларације јесте тај што су прошлог децембра у моме присуству господи Шаровић, Калинић и Чавић потписали декларацију којом су се обавезали и они и СДС, да ће у потпуности спроводити Дејтонски мировни споразум. Између осталог то укључује слиједећа конкретна питања: консолидацију државних институција БиХ, економску реформу, борбу против корупције, подршку повратку, обнову уништених вјерских и културних објеката, спровођење одлука Дома за људска права и сарадњу са Трибуналом у Хагу. Међутим, на овим пољима није пуно тога урађено.

Два ентитета су Дејтонским мировним споразумом добила велики степен аутономије. У исто вријеме, Дејтонски мировни споразум је креирао државне институције и дао им одређени број задатака. Од тада, вође Републике Српске су од почетка изабрали опструкције, одбијајући да схвате да слаба држава значи и слабу РС. СДС је и у овој години наставио ту лошу традицију.

Тридесет и седам закона, које је Савјет министара усвојио, налази се у процедури пред Парламентом БиХ. Усвајање већине тих закона је блокирано због тога што се делегати, српске националности, предвођени СДС-ом противе њиховом усвајању. Ови закони нису сензационалистички. Они регулишу административна питања, активности деминирања, заштиту потрошача, прикупљање статистичких података, активности Црвеног крста БиХ и борбу против тероризма, успостављање Спољнотрговинске коморе, измјене и допуне Закона о избјеглицама и расељеним лицима, дефинишу права мањина, итд. Ти закони су важни јер они постепено осигуравају оквир за Босну и Херцеговину како би она постала функционално друштво. Четири од ових закона су захтјев из “Смјерница Европске уније (Роад Мап)” чије је испуњавање важан корак за успостављање јачих веза између БиХ и Европске уније. Уколико се овако настави, РС би могла бити свједок да Југославија прије БиХ потпише Споразум о стабилизацији и удруживању са ЕУ.

Изолација

Свјестан сам да термини као “Споразум о стабилизацији и удруживању” и “Европске интеграције”, те закони као што су Закон о индустријском власништву, Закон о концесијама који су садржани у Смјерницама Европске уније (Роад Мап) можда не значе много за обичне грађане. Али оно што они схватају и осјећају на властитој кожи јесте то да је просјечна плата у РС само 300 КМ, просјечна пензија само 100 КМ, те да постоји јако мало радних мјеста. РС заостаје због пркосне политике руководства Републике Српске.

Одбијање ових закона изолује РС и паралише цјелокупну државу, те је спријечава да заједно са своја два ентитета иде брзо ка економском опоравку и интеграцији у Европу. У том је контексту цинично да се Народна скупштина Републике Српске у својим закључцима од 30. октобра ове године чак жалила на рад представника Републике Српске на државном нивоу, који наводно нису довољно штитили “виталне интересе Републике Српске”.

Ако РС и нарочито СДС као најјача странка желе да побољшају животне услове грађана, они морају развити кооперативан став на

државном нивоу и радити на усвајању закона који спадају под надлежност државе и који су неопходни за успостављање функционалне демократије и тржишне економије. Погледајте, на примјер, Закон о заштити ауторских и сличних права, чије усвајање такође представља један од услова из Роад Мапа ЕУ. У овом тренутку не постоји заштита интелектуалне својине. Свако може умножовати књиге и чланке, гледати филмове и слушати пјесме, чак их красти и претварати се да су његово власништво, или користити заштитне знакове реномираних фирми за продају лажних производа. Ауторска права су питање које се мора регулисати на државном нивоу, што је пракса у свакој земљи на свијету. Каква би штета била начињена РС ако би се овај закон усвојио? Никаква. С друге стране, ако би се усвојио, музичке продуцентске куће, издавачи и филмске продуцентске куће би сматрале БиХ сигурном за отварање својих огранака у БиХ – укључујући и РС, наравно.

Закони и људска права

Друга важна промјена коју желим да видим у ставовима јесте другачији приступ владавини закона и људским правима. Људи у иностранству су у мају ове године видјели на ТВ-у слике насилно спријеченог покушаја полагања камена темељца за обнову џамије Ферхадија. Такође се зна да РС до сада није ухапсила и предала ниједно лице осумњичено за ратне злочине за које је Хашки трибунал подигао оптужницу. Насупрот томе, власти у Београду су показале опредјељеност ка гоњењу лица оптужених за ратне злочине. Прије неколико дана два босанска Србина оптужена од стране Трибунала су приведена у Југославији и одмах пребачена у Хаг. Увијек када путујем пословни људи ме питају о ситуацији у РС. Је ли то заиста подручје у којем владају безакоње, корупција и насиље? Да ли се оптужени ратни злочинци слободно крећу? Гдје је Карацић?

Обавезан сам да наглашавам напретке јер желим да подстакнем интерес пословних људи. Желим да РС и БиХ постану нормално подручје, које остатак свијета прихвата као партнера. Међутим, ситуација није добра, и они који је прате, свјесни су тога.

Како неко може имати разумијевања за одбијање руководства РС да спроведе одлуке Дома за људска права? РС још увијек није

испоштовала налог Дома из јануара прошле године да предузме истрагу у вези са судбином пуковника Армије БиХ Авде Палића, који је нестао 1995. године, у тренутку када је преговарао о предаји Жепе. Још у мјесецу марту је истекао рок за издавање четири од пет урбанистичких сагласности које је Дом затражио за обнову џамија у Бијељини. Људи и даље имају тешкоћа са повратом приватне имовине. Сваки страни бизнисмен који види овакву ситуацију избјегава РС из страха да ће му пропасти инвестиције. То је још један разлог зашто су животни услови у РС тако лоши – страни пословни људи сумњају у постојање владавине закона у РС, која би им пружила заштиту у случају да је то неопходно.

Злоупотребљена воља

Када разговарам са званичницима Републике Српске, често чујем аргумент да се нешто не може учинити зато што је “народ” против тога. Прије свега, ја у то не вјерујем. “Воља народа” се често користи као згодан изговор за опструкције, које су једино у интересу политичара који желе да заштите сопствене интересе. Узмите примјер неутралних регистарских таблица. Када смо 1997. преговарали о томе, водећи људи у РС, као што је Крајишник, предвиђали су да ће “народ” изазвати насиље и демонстрације. Али, испоставило се да је “народ” похрлио да узме нове таблице чим су оне израђене.

Друго, захтијевам да се преузме вођство. Вође морају бити у стању да своје бираче увјере у оно што је исправно, морају се борити за праве ствари, и, прије свега, морају радити праве ствари. На примјер, Трибунал је у Републици Српској годинама сатанизован, и приказиван као “политички” инструмент. Ове године су влада и скупштина коначно прихватили Трибунал. Вођена је кампања, одржаване су јавне расправе, и на крају је донесен Закон о сарадњи са Трибуналом. А РС није била преплављена нередима и демонстрацијама. (Наравно, сада је сљедећи корак конкретна имплементација тог закона – хапшења, пребацивања затвореника у Хаг, сарадња са Хагом у вези са свим другим захтјевима.)

Захтијевам да се такво водство преузме у вези са свим отвореним питањима: закони на државном нивоу, борба против корупције, мјере економске реформе, повратак и имплементација

имовинских закона, одлуке Дома за људска права. Само уколико се ријеше сва ова питања руководство Републике Српске ће моћи да каже да се брине за своје грађане и да је учинило све како би се њихова ситуација побољшала.

Моја посјета Бања Луци била је знак упозорења. Иако би санкције биле посљедње уточиште, чланице Управног одбора Савјета за имплементацију мира – Сједињене Америчке Државе, Француска, Њемачка, Велика Британија, Русија, Италија, Јапан, Канада, Турска, Европска унија, Европска комисија – све више су склоне заузимању робуснијег приступа ка Републици Српској. Сада су на потезу водећи људи РС, а посебно СДС.